

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Природничий факультет
Кафедра зоології

ДИПЛОМНА РОБОТА НА ТЕМУ:
ПТАХИ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ЧАСТИНИ ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ
(поширення, екологія)

Виконала:
студентка 6 курсу, 62 групи
природничого факультету
денного відділення
напряму підготовки 8.04010201 Біологія*
Соснова Ольга Володимирівна

Науковий керівник:
доктор біологічних наук, професор
Акімов І.А.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ I. ІСТОРІЯ ВИВЧЕННЯ ПРОБЛЕМИ	7
Розділ II. Матеріал і методика дослідження	8
2.1. Методика дослідження біологічних особливостей гніздування деяких видів птахів-дуплогніздників	8
2.2. Організація та проведення дослідження біологічних особливостей гніздування деяких видів птахів-дуплогніздників	11
РОЗДІЛ III. ФІЗИКО-ГЕОГРАФІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА РАЙОНУ ДОСЛІДЖЕНЬ	12
РОЗДІЛ IV. ПТАХИ ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ	13
4.1. Анотований список птахів Житомирської області	13
4.2. Характеристика деяких представників орнітофауни Житомирської області	25
РОЗДІЛ V. ЕКСПЕРИМЕНТ ГНІЗДУВАННЯ ТА ВИСИДЖУВАННЯ ПТАШЕНЯТ	66
5.1. Біологічні особливості гніздування деяких видів птахів-дуплогніздників, які заселили штучні гніздивлі	66
5.1.1. Біологічні особливості гніздування синиці великої	66
5.1.2. Біологічні особливості гніздування горобця польового	69
5.2. Фактори, що впливають на перебіг гніздування синиці великої в Житомирському районі Житомирської області	70
РОЗДІЛ VI. ВИКОРИСТАННЯ МАТЕРІАЛІВ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ ПРИ ВИКЛАДАННІ БІОЛОГІЇ В НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ І-ІІ РІВНЯ АКРЕДИТАЦІЇ	74
РОЗДІЛ VII. ОХОРОНА ПРАЦІ В ГАЛУЗІ	94

ВИСНОВКИ

1. Орнітофауна Житомирської області досить добре вивчена, проте сучасні дослідження охоплюють більшою мірою її північну частину, тоді як центральна все ще потребує більш детального та ретельного вивчення.

2. Анований список птахів Житомирської області 192 види птахів, які належать до 16 рядів, 39 родин та 105 родів. Територія Житомирської області слугує звичною територією для гніздування 123 видів перелітних птахів у звичних для них біотопах, для 48 видів ця територія є звичним ареалом поширення впродовж всього року (зокрема осілі та кочові). Для 18 видів птахів територія області є ареалом поширення на період зимівлі.

3. Синиця велика активніше заселяє гніздівлі для здійснення першої кладки, початок якої припадає на кінець березня – початок квітня, що обумовлено наявністю у цей період багатшої кормової база та збільшує шанси на успішне вигодовування пташенят.

4. Заселення гніздівель горобцем польовим для здійснення першої кладки починається з початку квітня, тоді як вже в кінці місяця спостерігається виліт пташенят з гнізда. Цей факт пов'язаний з тим, що цей вид екологічно наближений до відкритогніздних птахів.

5. На гніздування синиці великої впливає низка біотичних та абіотичних чинників, серед них провідну стимулюючу роль має зростання довжини світлового дня, що стимулює виділення статевих гормонів в організмі птахів, також важливе значення для процесів гніздування має зростання температури повітря, тоді як її зниження призводить до сповільнення цих процесів.

6. Птахи-дуплогніздники активно заселяють штучні гніздівлі з метою відкладання яєць та вигодовування пташенят. Цей факт може лягти в основу ефективного приваблення цих птахів до штучних гніздівель з метою боротьби з шкідливими комахами.

РЕЗЮМЕ

Соснова О.В. Птахи центральної частини Житомирської області.

Магістерська робота.

У результаті дослідження птахів центральної частини Житомирської області складено анотований конспект орнітофауни даної території та описано біологічні особливості гніздування птахів-дуптогніздників на прикладі синиці великої та горобця польового та описано вплив температури навколишнього середовища, довжини світлового дня та кількості кормів на процес гніздування птахів-дуплогніздників.

Ключові слова: птахи-дуплогніздники, гніздування, температура, довжина світлового дня, кількість кормів.

РЕЗЮМЭ

Соснова О.В. Птицы центральной части Житомирской области.

Магистерская работа.

В результате исследования птиц Житомирской области составлен анотированный конспект орнитофауны данной территории, а также описаны биологические особенности гнездования птиц-дуплогнездников на примере синицы большой и воробья домового, зложено влияние температуры внешней среды, длинны светового дня и количества кормов на процес гнездования птиц-дуплогнездников.

Ключовые слова: птицы-дуплогнездники, гнездовля, температура, длинна світлового дня, количество кормов.